

Cultura i llibertat: per una cultura que no es redueixi a mercat ni a normes fixes

Published by [Interacció](#) [1] on 23/05/2019 - 13:46 | Last modification: 27/02/2026 - 10:47

Una reflexió sobre la *cultural freedom* com a concepte que reivindica la capacitat de la cultura per existir més enllà de constriccions preestablertes i per donar espai a la creativitat, la diversitat i les formes de vida alternatives.

El que coneixem com a ordre mundial és cada vegada més canviant -i ho fa més de pressa- la qual cosa sovint fa perillar els sistemes democràtics a molts països del món, amb les nefastes conseqüències que això suposa pels drets humans. Tanmateix, la Unió Europea és encara un espai força ben considerat, per la seva projecció de cultura democràtica, de portes enfora. Però quina és la diplomàcia exterior en les polítiques culturals europees? Davant els nous reptes de la [societat digital](#) [2], [la cultura](#) [3] i el [desenvolupament sostenible](#) [4] haurien d'anar de la mà per blindar les llibertats de la ciutadania europea davant els populismes creixents avui dins la Unió Europea.

On s'ha de traçar la línia entre les relacions culturals i la diplomàcia pública o la propaganda? Com s'ha d'allunyar el neocolonialisme? Com es pot encoratjar els governs europeus a treballar junts i per guanyar major força i unitat respecte el món?

[5]

Europe for culture reuneix el patrimoni europeu a Google Arts & Culture

A l'estudi *Cultural Freedom in European Foreign Policy*, Gijs de Vries planteja que Europa necessita una resposta cultural unitària. Els estats membres de la UE practiquen des de fa molt de temps la diplomàcia cultural i els

ministres de la UE han afirmat que la cultura també ha de ser una part integral de les relacions internacionals de la UE. És el cas de la [Declaració de Davos](#) [6] (2018), per exemple. Aquest article explora quins són els contorns de l'estratègia emergent de la diplomàcia cultural a Europa.

Drets i democràcia

La democràcia és vista com una peça fonamental per a la identitat europea. Però l'article apunta que els valors democràtics han patit un retrocés, des dels mitjans de comunicació a les institucions independents, les llibertats i l'estat de dret s'està reduint arreu. En aquest sentit, diu, els diplomàtics haurien de parlar més sovint i obertament de suport a artistes, periodistes, i altres víctimes de la censura. Caldria tenir en compte la llibertat, com a dimensió del dret més ampli de tothom a participar en la vida cultural.

De Vries afirma que els objectius de desenvolupament sostenible impliquen la cultura com a una part integral de les polítiques per pal·liar la pobresa, [promoure l'educació](#) [7], la igualtat de gènere i la urbanització sostenible, i construir societats pacífiques que respectin els drets humans universals. 'Al cap i a la fi, és l'agenda més completa per a la cultura que el món hagi vist mai', diu l'autor. Però és així? D'altra banda, reclama que la UE hauria de publicar un llibre blanc proposant treballar amb els seus socis internacionals per liderar aquest programa, on dins les prioritats europees caldria incloure binomis com cultura i educació, cultura i governança, i cultura i seguretat.

Conclusions

Les conclusions que s'extreuen d'aquest informe sobre la diplomàcia cultural europea són, que els atacs als valors centrals d'Europa, a la llibertat, la democràcia i l'estat de dret no deixen lloc per a la complaença. De fet, Europa no hi ha manca de mitjans per respondre; el que falta és un sentit d'orientació, objectius comuns. El que conclou de Vries és que model tradicional de la diplomàcia cultural, amb el seu èmfasi generalitzat que només mostra els "èxits" culturals nacionals, ha de ser substituït per un model que no només combini perspectives nacionals amb un enfocament europeu comú, sinó que també tingui les llibertats cultural entre els seus principals objectius. Alhora, els organismes culturals nacionals haurien de treballar més per integrar la dimensió europea en les seves estratègies. Si bé, cal tenir en compte que el poder tou és un complement al poder dur i la diplomàcia cultural no és un èxit assegurat per a la política, sigui nacional o estrangera. Però sí que la cultura pot ser un catalitzador i es pot instrumentalitzar pels polítics per tal de fomentar la discòrdia i la violència, però també pot ser aprofitada per a bé, en aquest cas perquè la cultura sigui una força per obrir mentalitats, ha de ser emprada, de manera lliure, pels artistes. És en aquest sentit que la responsabilitat dels polítics és generar les condicions que els creadors necessiten per treballar en llibertat.

El següent apunt és sobre l'ús (i de vegades abús) de la cultura com a eina de promoció de marca. Contràriament al que suggereixen els índexs de branding de *soft power*, no hi ha una relació directa entre cultura i poder polític. Com ha advertit Nye, un país que vol exercir el poder suau ha de valorar: si els altres troben la nostra cultura atractiva, si altres pensen que estem a l'alçada dels nostres valors i si els altres consideren que les nostres polítiques exteriors són legítimes. El poder suau no és només la cultura és, primer i el més important, gaudir de credibilitat política. A mesura que la UE desenvolupa la seva estratègia per a les relacions culturals internacionals, per tant, seria prudent recordar que la diplomàcia cultural té a veure amb la credibilitat de la seva diplomàcia per damunt de l'atracció de la seva cultura.

An initiative funded
by the European Union

cultural diplomacy

PLATFORM

[8]

Cultural Diplomacy, plataforma per a la estratègia internacional de la UE en les relacions culturals

La UE ha començat a treballar-hi. La seva comunicació sobre relacions culturals internacionals conté alguns elements innovadors i prometedors. L'autor de l'estudi, valora que el sol fet de la seva existència ja és quelcom positiu. Al mateix temps, la UE encara està molt lluny d'explorar tot el potencial de la diplomàcia cultural per defensar i promoure els drets i les llibertats que són el nucli de la identitat europea, tant internament com a l'exterior. Però com ha argumentat aquest article, és hora que la UE actualitzi les seves polítiques per a les relacions culturals internacionals a més d'integrar-les amb les altres polítiques per tal de defensar i promoure els valors i els interessos d'Europa. Així, segons Vries, la UE hauria d'aixecar la mirada, perquè les seves polítiques culturals exteriors necessiten una propietat política i una orientació clara. Potser sigui el moment?

Idea central

La llibertat cultural consisteix a garantir que la cultura sigui un espai de creativitat, diversitat i transformació social que no es redueixi a lògiques de mercat, normes rígides o interès econòmic.

Accés

PDF [Cultural Freedom in European Foreign Policy](#) [9]

Categories: Informe

Tags: innovació cultural

Tags: diversitat cultural

Tags: valor públic de la cultura

Tags: arts i creació

Tags: drets culturals

Tags: governança cultural

• [10]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2019/culturafreedom>

Links:

- [1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>
- [2] <http://interaccio.diba.cat/blogs/2018/eines-digitals>
- [3] <http://interaccio.diba.cat/blogs/2018/cultura-eurostat>
- [4] <https://interaccio.diba.cat/set/all/list?topic=5799>
- [5] <https://artsandculture.google.com/project/europe-for-culture>
- [6] <https://interaccio.diba.cat/%20blogs/2019/%20agenda-europea>
- [7] <https://interaccio.diba.cat/%20blogs/2018/educaci%C3%B3-europa>
- [8] <http://www.cultureinexternalrelations.eu/>
- [9] http://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/ifa_study_devries_cultureeuforeignpolicy.pdf
- [10] <https://interaccio.diba.cat/node/7974>